

گزاره‌برگ

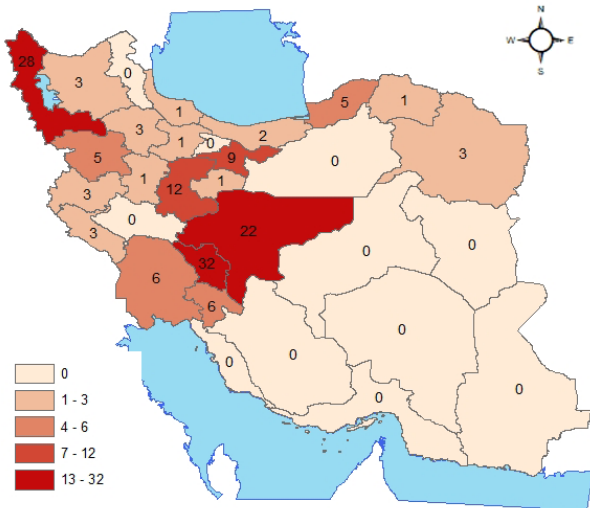
بیماری‌های واگیر ایران و جهان

ویژه‌نامه روز جهانی و ملی بیماری‌های قابل انتقال
بین انسان و حیوان
بیماری «سیاه‌زخم»

وضعیت بیماری سیاه‌زخم در ایران

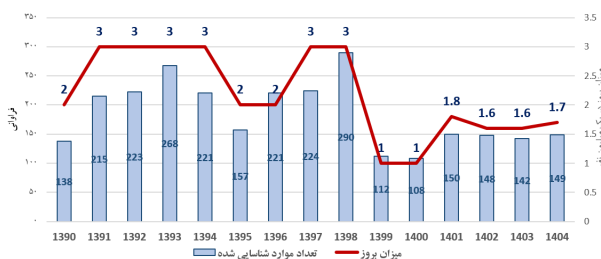
بیماری سیاه‌زخم به عنوان یک بیماری اسپورادیک (تک گیر) در ایران مطرح است. در سال ۱۴۰۴ دانشگاه‌های شهرکرد، ارومیه، اصفهان و اراک بیشترین تعداد موارد سیاه‌زخم (حدود ۶۰ درصد موارد) را داشتند. و تمام موارد بیماری، سیاه‌زخم پوستی بوده است و هیچ‌گونه گزارشی از سیاه‌زخم تنفسی و گوارشی وجود نداشته است.

نمودار ۲. پراکندگی جغرافیایی تعداد موارد سیاه‌زخم - سال ۱۴۰۴

روند بیماری سیاه‌زخم در ایران

روند بیماری سیاه‌زخم طی سال‌های گذشته تقریباً یکسان می‌باشد، شناسایی به‌موقع و درمان سریع بیماران از اهداف اصلی نظام مراقبت بیماری می‌باشد. **ارتقا هماهنگی بین‌بخشی** با **افزایش پوشش واکسیناسیون دامی** در کاهش بروز بیماری بسیار موثر بوده است.

نمودار ۳. میزان بروز بیماری سیاه‌زخم طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۴ در ایران

مراقبت بیماری

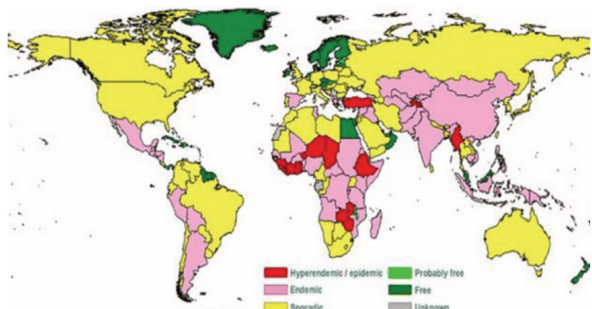
- گزارش موارد بیماری به مرکز بهداشت شهرستان.
- گزارش موارد بیماری به دامپزشکی برای بررسی بیماری در دام‌های منطقه.
- کشف و بررسی منبع عفونت.

بیماری سیاه‌زخم (Anthrax) یک بیماری عفونی باکتریایی حاد قابل انتقال از حیوان به انسان است که با توجه به انواع آن (پوستی، گوارشی، تنفسی و تزریقی) می‌تواند علایم متفاوت داشته باشد. در انسان بیشتر از ۹۵ درصد از موارد بیماری سیاه‌زخم بصورت عفونت پوستی (شکل رایج) و کمتر از ۵ درصد موارد عفونت به‌صورت تنفسی یا گوارشی دیده می‌شود. این بیماری نه‌تنها تهدیدی برای سلامت انسان و دام محسوب می‌شود، بلکه به دلیل پایداری هاگ‌ها در محیط، قابلیت انتقال از طریق محصولات دامی و همچنین امکان استفاده به‌عنوان سلاح بیولوژیک اهمیت مضاعفی دارد.

وضعیت بیماری در جهان

طبق تخمین سازمان جهانی بهداشت در دنیا سالانه بین ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ مورد سیاه‌زخم وجود دارد. تخمین زده می‌شود ۱,۸۳ میلیارد نفر در مناطق دنیا در معرض خطر سیاه‌زخم زندگی می‌کنند، با توجه به خطرناک بودن بیماری و همچنین بازتاب منفی آن در سایر کشورها، بسیاری از کشورهای جهان موارد بیماری را گزارش نمی‌کنند و به همین دلیل آمار منتشر شده ای از میزان شیوع بیماری در نقاط مختلف جهان در دسترس نیست. سیاه‌زخم، انتشار جهانی دارد ولی راه انتقال و اشکال بیماری در کشورهای مختلف، متفاوت است.

نمودار ۱. توزیع جهانی وضعیت اپیدمیولوژیک سیاه‌زخم

راهنماهای سازمان بهداشت جهانی

سازمان جهانی بهداشت (WHO) اولویت‌های اجرایی کنترل سیاه‌زخم در انسان را با رویکرد «سلامت واحد» (One Health) تعریف می‌کند که شامل:

۱. قطع چرخه محیطی: نظارت بر کشتارگاه‌های محلی و جلوگیری از عرضه گوشت دام‌هایی که بدون معاینه و گواهی سلامت ذبح شده‌اند و اجرای قاطع پروتکل دفن بهداشتی لاشه دام‌های تلف شده جهت جلوگیری از آلودگی ماندگار خاک.
۲. آموزش متمرکز: آموزش تیم‌های بهداشتی در مناطق اندمیک (مناطق دارای سابقه بیماری) برای شناسایی فوری ضایعات پوستی مشکوک (اسکار سیاه) و افتراق آن از سایر ضایعات پوستی و اطلاع‌رسانی به گروه‌های پرخطر جهت پرهیز از تماس با لاشه دام‌های تلف شده.
۳. واکسیناسیون پیشگیرانه: اولویت‌بندی واکسیناسیون دام‌ها در مناطق با ریسک بالا پیش از شروع فصل گرما.
۴. پایش همزمان (One Health): فعال‌سازی سیستم هشدار سریع بین ادارات دامپزشکی و مراکز بهداشت برای شناسایی کانون‌های آلودگی و شروع درمان پیشگیرانه (PEP) برای افراد در تماس.

هزینه واکسیناسیون دام و آموزش جامعه، بسیار کمتر از هزینه‌های درمان بیمارستانی و مدیریت پیامدهای اپیدمیولوژیک بیماری سیاه‌زخم است.

- شناسایی فوری افراد در تماس با بیمار و در صورت بروز بیماری درمان فوری آن‌ها.
- مراقبت جاری به‌ویژه برای گروه‌های پرخطر (کارگران کشتارگاه‌ها، دامداران و دامپزشکان).
- گزارش اجباری مورد بیماری از سطح محیطی (ارائه‌کنندگان خدمات بهداشتی درمانی و آزمایشگاهی به سطح بالاتر بهداشتی و به همین ترتیب در قسمت بهداشت دامی به سطح مناسب خود).
- گزارش ماهانه بیماری از کلیه موارد قطعی، محتمل و مشکوک به سطح بالاتر.
- گزارش فوری همه‌گیری.
- گزارش فوری سیاه‌زخم تنفسی و گوارشی.

درمان

درمان خوراکی افراد در معرض مواجهه سیاه‌زخم

گروه	نوع دارو	دوز	مدت مصرف
کمتر از ۹ سال، خانم باردار، خانم شیرده	آموکسی سیلین	mg/kg/day (40) حداکثر 500mg	هر ۸ ساعت تا ۱۰ روز
۹-۱۵ سال	داکسی سیلین یا آموکسی سیلین	mg/kg/day (4) mg/kg/day (40)	دو بار در روز برای ۱۰ روز/هر ۸ ساعت تا ۱۰ روز
بیشتر از ۱۵ سال	سپروفلوکساسین، داکسی سیلین یا آموکسی سیلین	mg/kg/day (15-10) mg/kg/day (4) mg/kg/day (40)	دو بار در روز برای ۱۰ روز/دو بار در روز برای ۱۰ روز/هر ۸ ساعت تا ۱۰ روز

معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

جهت کسب اطلاعات بیش‌تر از بیماری‌های
واگیر در ایران به این لینک مراجعه
فرمایید: <https://icdc.behdasht.gov.ir>